

SZEMLE

A Társadalmi Szemle repertóriumai. 1957—1971. (Feldolgozta és szerk.: Mitru Ibolya. Az 1957—1966. évfolyam címfelvételeit készítette: Szederkényi Olga.) Bp., 1972. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. 415 l. (Soksz.)

Egy folyóirat szakmutatóját kétféleképpen közelítheti meg a használó: vagy szerzőt keres vagy témát. A Társadalmi Szemle 1957—1971-es évfolyamainak most kiadott repertóriumai, MITRU Ibolya feldolgozásában és szerkesztésében, egyiket sem követi, mivel újszerű módon időrendben és a megjelenés mechanikus sorrendjében rendszerezi 15 év összes cikkeit. A teljes címfelvételek mindegyike egy-egy tételszámot kapott, amely a megjelenés évéből és a cikk sorszámból áll. (Pl.: 64—18 = 1964-es év termésében a 18. számú cikk.) A könyvismertetések esetében a kiadó neve és a megjelenés éve is szerepel a címfelvételben, a terjedelem nem. A használatot a célszerű és világos tipográfiai elrendezés is jelentősen megkönnyíti.

A repertórium fő részének használatát többféle — betűrendes elrendezésű és tételszámmal ellátott — mutató könnyíti meg: tárgymutató, viták mutatója, névmutató, folyóiratok és napilapok mutatója, földrajzi mutató és illusztrációk jegyzéke. Ez a sokoldalú segítség nagyon ráfér a repertóriumra, mert *nélküle a fő rész nem lenne használható.* Kérdés most már az, vajon ezek a mutatók hogyan igazítják el az érdeklődőt?

A tárgymutató a megfelelő tárgyszavak betűrendes rendszere mellett témaköri besorolásokat és gyakran utalásokat is tartalmaz („háború” lásd még „polgárháború” 264. l. stb.). Ez az árnyaltság elaprózódáshoz vezet, ezért célszerűbb lett volna nagyobb tematikai egységek kialakítása. A viták mutatója jó gondolat, régi problémákat old meg. Állandó bonyodalmakat okozott ugyanis, hogy a betűrend szétdobja az egymáshoz tartozó cikkeket, a szigorú kronológia pedig *elmossa* hosszabb időn át gyűrűző viták nem egy-

más után megjelent, ám mégis összefüggő írásait. MITRU Ibolya most nemcsak egybefoglalja és kiemeli ezeket, de ugyanakkor meghagyja eredeti sorrendjüket is. Ezzel az eljárással azt is ki tudja vetíteni szükség esetén, ha egy kibontakozott vita során más témára átváltó, újabb polémia indul.

A névmutató elve az, hogy az ábécé-rendben szereplő szerzők nevei mellett tételszámok utalnak a repertórium fő részének megfelelő cikkeire. A csillaggal megkülönböztetett tételek a szerzőről vagy annak munkájáról szólnak. Az azonos nevű szerzők megkülönböztetésül foglalkozásukat tünteti fel MITRU és ahol szükséges ott szintén alkalmaz utalásokat.

A folyóiratok és nagyobb földrajzi egységek (Afrika, Amerika, Ázsia, Európa) mutatói általában jó szolgálatot tesznek, vitathatónak látszik viszont, hogy az *illusztrációk* (képek, fényképek, filmfelvételek külön-külön) mutatójának első csoportja a *művészek neve* szerinti ábécébe sorol mindent. Így, aki tudja, hogy *mit* keres ezzel kapcsolatban, de nem tudja, hogy *kitől* (s ez elég gyakori), az kénytelen az egészet végigolvasni.

A jelzett problémák ellenére úgy látjuk, hogy MITRU Ibolya munkájában a cikkek évfolyamonként történő mechanikus felsorolását szerencsésen egészítik ki ezek a mutatók, miáltal biztosítani igyekeznek a feldolgozás e *szokatlan* módjának egyensúlyát is.

B. JUHÁSZ ERZSÉBET

A Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtárának katalógusa — Catalogus Bibliothecae Collegii Debreceniensis Helveticae Confessionis XVI. Orvostudomány. Szerk. Módis László. Debrecen, 1972. 237 l. (Régi Tiszántúli Könyvtárak 1.)

Az orvostörténeti kutatás számára fontos segédeszközt jelent az 1538-tól működő Nagykönyvtár orvostudományi gyűjtemé-

nyének kötet formájában való megjelenése. A katalógus szerkesztője, néhai MÓDIS László, továbbá készítői: FEKETE Csaba és NAGY József ezzel az országgal egyik legfontosabb orvosi gyűjteményét tették hozzáférhetővé. A legjelentősebb orvosi gyűjteménnyel ugyanis — a nagyszombati egyetemi könyvtáron kívül — az ország másik felében működő és a XVI. század közepétől rendszeresen gyűjtő Református Kollégium Nagykönyvtára rendelkezett. A kutatás szempontjából ma már fontosabb a Budapesten működő Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár, amelynek azonban gyűjtőkörét több mint 7000 kötetes gyűjteményével — különösen hazai vonatkozásban — szervesen kiegészítheti ez a könyvtár.

A katalógus címfelvétele az 1870-ben kialakított gyűjteményi rend figyelembevételével történt, így a mai kutatás szempontjából talán hiányos és korszerűtlen. Elképzelhető, hogy az ún. „rokon-szakcsoportokban” átfedések is vannak, ezért a 14. *Mértan, természettanba* sorolt kémiai és a 15. *Természetrajz, gazdaságtan* csoportba sorolt biológiai művek között is előfordulhatnak orvosi művek. A kutatónak tehát feltétlenül tájékozódnia kell a rokon-szakcsoportokban ahhoz, hogy ismerje a könyvtár teljes orvosi anyagát.

Az elvi szempontokon túl azonban mind könyvtártörténeti, mind dokumentációs szempontból joggal merülnek fel problémák. Az első probléma, éspedig alapvetően, az időhatár kérdése. A katalógus ugyanis egészen 1955-tel bezárólag ábécérendben egyszerűen felsorolja az állományban levő összes nyomtatott könyvet. Mivel a gyűjtemény ma már lezár, érdemes lett volna időhatárt megállapítani. A több mint 100 ezer kötetes országos orvostörténeti gyűjtemény gyűjtési időhatára a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtárban az 1900-as év. Esetleg a következő kötetekben ez a könyvtártörténetileg egyáltalán nem érdektelen szempont figyelembe jöhetne. Továbbá az is ajánlatos lenne, ha a jövőben megjelenésre kerülő szakcsoportok tematikailag kapcsolódnának az előzőhöz. Az „ad hoc”-szerűen választott most készülő földrajzkötet helyett talán a már említett 14., ill. 15., az orvosihoz szervesen kapcsolódó szakcsoportot kellett volna feldolgozni. Így legalább egy szakterület és a rokontudományok egymást követően megjelentek volna, amely nemcsak tudomány- és könyvtártörténeti szempontból, hanem az illető szaktudomány oldaláról nézve is komplex megoldás. Végül alapvető a kéziratok (17. sz.), a régi magyar könyvtári anyag (22. sz.), az ősnymtatványok (23. sz.) és a folyóiratok, hírlapok (21. sz.)

szakcsoport feldolgozása, mivel ezek valamennyi szakterülethez kapcsolódnak.

Egy katalógus könnyű használatát jó indexek és egységes rövidítések rendszere teszi könnyűvé, amelyről azonban ennél a katalógusnál sajnos nem beszélhetünk. A rövidítéseknel nincs egységes elv; a nyelveknél pl. a „belg.” magyarázatra szorul, mivel belga nyelv nincs; csak a latin ill. a német esetében alkalmaznak kettős formát. A helyneveknél minden esetben megadandó a mai forma, így elkerülhető a többféle jelölés; „Trajecti ad Rhenum” és „Ultrajecti” mindkettő Utrechtet jelöli; de csak „Lugd. B.” szerepel, holott tudjuk, hogy „Lugd.” Leydent és az előző Lyont jelenti stb. Az intézmények és folyóiratok rövidítésrendszerét a *Magyar Nemzeti Bibliográfia*, ill. a *Magyar Folyóiratok Repertórium*a szigla-rendszerre figyelembevételével kell létrehozni. „Emlékönyv” jelölésre pl. többféle rövidítést használnak, a megváltozott folyóiratcímeket nem veszik figyelembe (pl. *Communicationes ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica* jelenlegi címe *Communicationes de Historia Artis Medicinae*). Az indikálásnál feltétlenül jelölni kell, hogy milyen funkciót tölt be: az első nyilván „index nominum”, a második az „index locorum” vagy „geographicus”. A személynév mutató használatánál hosszas fejtörést okoz, hogy mire szolgál, mert az anyag is betűrendes. A helyrajzi index elég szakszerűtlen: az egyes város- és helységnevek több nyelven is szerepelnek, gyakran egymást követően (Bükkgébirge, Bükk hegység stb.) Erdély és Dácia más-más mutatóval szerepel, a címet véve alapul; az indikálás sokszor nyelvtanilag is helytelen (pl. *Aqua area* pragensi, mégpedig az „A” alatt indikálva); az intézetek ill. társulatok nem földrajzi fogalmak stb. Végül a katalógusban való keresést megkönnyítené, ha az egyes egységek sorszámot kapnának. A rarissima-vetustissima kiadványokra és a különlegességekre valamilyen külön jel hívhatná fel a figyelmet.

VIDA MÁRIA

Ex libris bibliográfia. Szerkesztette: Galambos Ferenc. Bevezette: Ebergényi Tibor. Eger, 1972. Heves Megyei Nyomda. 72 l. (Heves Megyei Könyvtár Füzetek, 25.)

GALAMBOS Ferenc bibliográfiája egyrészt hiányt tüntet el a magyar bibliográfia történetében, másrészt biztató jel arra, hogy talán lesz folytatása is, és nemcsak az ex libris, hanem a vele rokon területről,

a bibliofília köréből is látnak napvilágot bibliográfiák. E tekintetben a jelen kiadványt kibocsátó könyvtár további jó szolgálatot tehetne a magyar bibliofília ügyének.

A könyv hét fejezetben tárgyalja anyagát és összesen 691 tételt közöl az 1920 és 1970 közötti korszakból, az 1970-es évvel bezáróan. Föltehető a kérdés, hogy nem lett volna-e helyes az 1970-ben lezajlott eseményekre vonatkozó 1971-es sajtóközlemények fölvétele a bibliográfiába, hiszen az 1971-ben megjelent cikkek, ha 1970-es kiállításokra, kongresszusokra vonatkoznak, akkor joggal szerepelhetnének még ebben a bibliográfiában.

Természetesen csak e házagptóló könyvvel a kézben lehet megállapítani, hogy mi az, ha még oly csekély anyag is, ami kimaradt e kötetből, mivel hogy a legteljesebb bibliográfia sem lehet valóban teljes. Egészen bizonyos, hogy a *Magyar Bibliofil Társaság* 1963-ban rendezett KOZMA Lajos emlékkiállításának katalógusa aligha hagyható figyelmen kívül, ha HEREFEI János joggal fölvett könyve (178. t.) is helyet kapott e bibliográfiában.

Egyéb kiadványokhoz hasonlóan meg kellett volna említeni KOZMA Lajos *Szignet* könyvének német nyelvű kiadását is.

Olyan tanulmányt, mint *A debreceni bibliofília története 1920—1944-ig*, amely a debreceni Déri Múzeum 1965. évkönyvében (329—362. l.) jelent meg, benne a debreceni ex libris történetére (művészetre, kiadványokra) vonatkozó eredeti illusztrált adat is bőven található, szintén föl kellett volna venni a bibliográfiába, amelyben egyébként — nagyon helyesen — még olyan művek is szerepelnek, amelyekben éppen csak utalás történik a könyvjegyre.

Az ex libris gyűjtők (gyűjtemények) is megérdemelték volna néhány bibliográfiai fölvételt, tekintve, hogy az összes idevágó cikk sem sok, tehát a terjedelem korlátai sem indokolták a kimaradást. Soó Rezső, REISINGER Jenő gyűjtőkre (gyűjteményeikre) gondolunk elsősorban, de a kört lehetne szélesíteni.

El lehet gondolkodni azon, hogy a *magyar számológépek történetéről* vagy a *reklámbélyeg gyűjtéséről* szóló cikkek joggal szerepelnek-e az ex libris bibliográfiában, mégha netán bennük történik is utalás az ex librisre, hisz nyilván csak általánosságban lehet szó ilyen értelmű utalásról. A 210. és 214. sz. tételre gondolunk a 26. oldalon, mert számozási zavar miatt ezen az oldalon a 224. sz. tétel után a számozás 204-gyel újra kezdődik, s folytatódik újra a 27. oldalon 224-ig, holott 205—224. sz. tételekkel a 25—26. oldalakon is találkozunk!

A bibliográfiai leírásnál nem érvényesülnek egységes szempontok. Nem mindenütt található meg az oldalszám, az évfolyam száma pedig hol az évszám előtt, máshol meg utána áll.

A kiadvány műszaki tervezése és nyomdai kiállítása sok kívánnivalót hagy maga után. A fedéllap megtervezésétől kezdve a belső elrendezéséig, a fedél hátsó oldalának eklektikus megoldásáig számos észrevételt tehetnénk, a leg súlyosabbat azonban semmiképpen sem hallgathatjuk el. Túl halvány a festékezés. Lehetséges, hogy már eredetileg sem fekete a festék, ami az olvasást nagyon megnehezíti az ilyen típusú könyvről, amely csupa adat, s már 10—20 oldal után is főfájást okoz. A belső tipográfiai tervezésben is hiányosságokat tapasztalunk. (42. o.)

Sajtóhiba is akad a kiadványban, de nem sok. Ezek között a leglényegesebb BUDAY György nevének hibás írása.

A könyvet EBERGÉNYI Tibor *Bevezetése* bocsátja útjára. Ebben az ex librist a képzőművészetek *epigrammájának* nevezi. Ezzel aligha lehet egyetérteni, noha nyilván a tömörségre akart vele utalni. Az ex libriseknek csak egy része fejez ki valamilyen tanulságot, nem is valamennyi morális tartalmút, s legtöbbje éppen nem nevezhető tömörnek. Igen sokszor szinte epikus gazdagsággal halmozzák egymás hegyére-hátára a motívumokat a megrendelő fél kívánságára, hogy velük fejezzék ki az ex libris tulajdonosának önmaga által előrajzolt arcképet.

A 16. századi és ismeretlen szerzőtől származó *Teitlkes* lappal kapcsolatban nekünk magyaroknak mindig kötelességünk volna megjegyezni, hogy valószínűleg a magyar *Telekes* családnevet értette félre az ismeretlen német metsző. Az Egri Megyei Könyvtár ezt a kiadványát a nemzetközi könyvvé és a XIV. Helsingőri ex libris kongresszus alkalmából és annak emlékére jelentette meg.

SZIJ REZSŐ

Sarkadi Imre bibliográfia. Összeállította: Benjámin László. Bp. 1971. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. 24 l.

A kevés példányszámban (500) megjelenő, sokszorosító technikával készült bibliográfiák sorozatában BENJÁMIN László összeállításában most SARKADI Imre műveinek bibliográfiáját olvashattuk. A kis füzet még 1971-ben jelent meg, eddig tart tehát a művek bibliográfiai összeállítása, a cikkek, az íróról szóló tanulmányok felsorolása. Az élet és az életmű egy tavaszának

induló éjszakán éppen tíz órával előbb fejeződött be váratlanul, ezzel a hirtelenséggel, ami az író életére általában jellemző volt. Jellemezték a hosszú stagnálásokat és hirtelen nekilendüléseket, az időtlen, mámorba merült emésztődéseket és töprengéseket, a hosszú elereszkedést, a révedezéseket és a felvillanást, a váratlan talpraszökkenést. Ilyenkor kattogni kezdett az írógép, és néha két-három napig és sokszor folytatva két-három éjszakán át is szédületes tempóban, káprázatos sebességgel és szinte hihetetlenül hibátlan formakézséggel futott és kerekedett ki a történet, folytak és pattantak elő a mondatok.

Sokat írt vajon? Érdeklődve forgatjuk ezért is a bibliográfiát. SARKADI Imre negyven éves korára nagyon sokat írt, közel húsz kötetet. SCHÖPFLIN Aladárnak van egy érdekes megállapítása, paradoxonnak tűnik, de igaz is lehet. Azt mondja, hogy néha rendszertelenül élő és rendszeretlenül dolgozó írók mennyiségileg jóval többet termelnek, mint a rendszeresek, a napi penzumot teljesítők. Hajtja őket a megélhetés kényszere és egyéb kényszerek. Lehet, hogy ilyesmi sarkallta SARKADI Imrét is, de valami különös megszállottság is hajtotta-üzte, hogy a legnagyobb erőfeszítésre legyen képes, szinte utánozhatatlan erő kifejtésre. MÓRINCZ Zsigmond állítólag negyven oldalt írt naponta a *Rózsa Sándor* második részének írása közben, hatalmas iramban, szinte a halál szelének suhogását érezve. SARKADI Imre ennél is nagyobb teljesítményre volt képes, amikor hatalmába kerítette a téma, és egészen félelmetes energiával töltötte meg az írás, a kifejezés kényszere.

A bibliográfia bevezetője B. NAGY László írását közli, egy 1969-es kiadás előszavából. Utána az 1955-ből való *Önéletrajzot*, amelyik az Írószövetség irattárából került elő. Életrajzi adatok kronológiája következik. A fejezetek címei: *Kötetei, kritikák — Színművei, kritikák — Filmjei, kritikák — Cikkei, kritikák — Tanulmányok Sarkadi Imréről*. Ami azt is jelenti, hogy ez a sorozat nem a szokásos bibliográfiaformát mutatja. Nem sorolja fel a műveket valamennyi lelıhelyein, elsősorban a folyóiratokban, napilapokban, ha előbb ott is megjelentek, és általában a legtöbb először ott jelent meg. A bibliográfia csak a *végso* megjelenés adatait közli: csak a kötetben megjelentetést, ha ott is olvasható. A folyóirati közlést csak akkor, ha másutt egyáltalában nem található. Az olvasót tájékoztató bibliográfia ez inkább és elsősorban, mint a tudományt. (*Inkább*, mert hiszen a tudományt is tájékoztatja.) Az olyan fontos közkönyvtárnak, mint a Szabó Ervin, elsősorban az olvasót, az

érdeklődőbb és jobban elmélyülni szándékozó nagyközönséget kell szolgálnia felvilágosító, tájékoztató adataival. Az érdeklődő olvasóközönségnek nem fontos tudni, hogy hol mindenütt láttak napvilágot az egyes művek, neki csak az lényeges, hol található meg azokat legkönnyebben vagy a róluk szóló beszámolókat, ha olvasni akarja.

Az 1971-ig terjedő tanulmányok közül mintha kimaradt volna kettő. (Nem ellenőrizhető, hogy előbb jelentek-e meg, mint ahogy a bibliográfia készült vagy utóbb.) Az *Együtt* című Debrecenben kiadott, 1971-es évszámú tanulmánykötetben (szerkesztették: FÜLÖP László, JUHÁSZ Béla, TÓTH Endre) MÁRKUS Béla nagy tanulmányt szentel az írónak: *Sarkadi Imre pályakezdése* (A háborús évek újságírója) címen (113—139. l.). Szintén az 1971-es dátumot viseli KÓNYA Judit könyve: *Sarkadi Imre alkotásai és vallomásai tükrében*. Bp. 1971. Szépirodalmi Kiadó 233 l. (Arcok és vallomások.)

És ha szabad egy kívánságot is előterjeszteni a nagyon hasznos sorozat fejlesztésére: az annotáló, a művek, cikkek, tanulmányok, de talán legfőképpen a róla szóló tanulmányok tömör lényegét közlő összefoglalás még jobban tájékoztatná az érdeklődőket.

HARSÁNYI ZOLTÁN

Héthy Zoltán: Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. (Bibliográfia.) Bp. 1970.

A helyismereti tevékenység országos áttekintésének igényével gyűjti össze e terület irodalmát, bemutatva a könyvtári helyismereti munka kialakulásának, fejlődésének időrendben (1953-tól) jelentősebb állomásait s egyben jelenlegi (1970-ig) helyzetét. Mivel az „elsőfokú segédanyag” szándokával készült, így nem tartalmazza az egyes könyvtárak által készített, a konkrét helyismereti tevékenységet felölő munkák és azok kritikáinak regionális bibliográfiáját; mondván — helyesen — „Ezek számbavétele egy másodfokú helyismereti bibliográfia feladata lehetne.” (3. l.), de nemcsak további feladatot jelöl meg, hanem egyben ezen másodfokú összeállításhoz célbeli, tartalmi, megjelenési formabeli példát is ad.

E bibliográfia felőleli — országos tekintéssel — a helyismereti tevékenységgel foglalkozó önálló kiadványokat, selektív összeállítását adja a folyóirat- és napilapcikknek, foglalkozik az idevonatkozó szakdolgozatokkal, jelentésekkel, jegyzőkönyvekkel és kézirat anyagokkal.

Az összesen 146 feldolgozott tételt könnyen áttekinthető, kezelhető elrendezésben adja. Az első 64 tétel az egész országra vonatkozó helyismereti munkával kapcsolatos általános elméleti-módszertani irodalmat sorakoztatja fel az időrendet véve fő rendező elvként; ezen belül önálló kiadvány, kéziratoss anyag, folyóirat- és napilapcikk — belső csoportosításban. Sokat segít a címléírások utáni annotációival, amelyek több esetben túllepve a tartalmi kivonat határán, részletes vázlatát adják a felvett anyagnak.

A második főrészben — 65—146. tételig — Budapest és 15 megye könyvtárainak helyismereti tevékenységét dolgozza fel igen igényesen, ügyelve ezen belül — egy-két kivételtől eltekintve: pl. a 93. tétele — az időrendiségre.

Nem cél nélküli ez a csoportosítás: mutatja egy-egy megye helyismereti munkájának fejlődését, gazdagságát, illetve hogy néhány megye hiányzik az anyagból, az ott folyó illetén munka szegénységét vagy meg nem létét is. Haszonnal forgatható a két kiegészítő rész is: a repertórium, a helynév- és intézménymutató. Érdemes volt tárgymutatóval is felszerelni a füzetet, mert így az egyes munkák címei, sőt az annotációk is hozzáférhetőek az eligazodáshoz.

E bibliográfia nyilvánvaló célja, melyet HÉTHY Zoltánnak sikerült is megvalósítania, az, hogy segítse a könyvtárak helyismereti kutatásaiban mutatkozó különbségek nivellálását, tudva azt, hogy az aránytalanságok is visszavethetik ezeket a hasznos törekvéseket.

TÓTH ISTVÁN SÁNDOR

Anno 1800. Összeállította Szántó Tibor. A bevezetőt írta Lukácsy Sándor. Magyar Helikon 1972.

A magyar könyvnyomtatás ötszázadik évfordulója alkalmából megindított „Magyar Tipográfia” sorozat második köteteként látott napvilágot ez a könyv, mely a múlt század aprónyomtatványait mutatja be. Az Országos Széchényi Könyvtár, a Budapesti Történelmi Múzeum, a Színháztudományi Intézet anyagából és saját gyűjteményéből SZÁNTÓ Tibor, a magyar nyomdászat tevékeny művelője és lelkes történésze állította össze.

A nyomtatványok hasonmásai kronológikus sorrendben követik egymást. Ezek a nyomtatványok, melyek viszonylag kevés közgyűjteményünkben lelhetők fel, s többnyire ott is feltáratlanok, keletkező-

sükkor csak a múlt pillanatot kívánták szolgálni, mégis gyakran érzékeltetnek a kor levegőjéből, melyben születtek, mint vastos monográfiák.

Ezen felül azonban nyomdászattörténeti szempontból is jelentős ez a kiadvány. Nyomdászatunk olyan emlékeivel találkozunk, mikkel eddig a szakirodalom kevésbé foglalkozott.

Különösen figyelemreméltók a nagy számban közölt ponyvakiadványok. Naiv fametszetekkel díszített címlapjaik (a két legrégebbi még a XVIII-ik század szülötte) a magyar népművészet levegőjét árasztják.

Rézmetsetekkel díszített régi egyleveles nyomtatványaink két szép példányát szemlélhetjük egy 1774-ből származó, Buda látképével ékesített magyar nyelvű céhlevélen és egy az 1836-os pesti árvíz alkalmából kiadott német nyelvű emléklapon.

Számos fa- és rézmetszésű, illetve könnyomatatos reklámlap, címke, valamint csomagolás hasonmása díszíti a kiadványt. Reklámgrafikánk első emlékeit tisztelhetjük bennük.

A könyv lapjait forgatva tanúi lehetünk a grafikai plakát-műfaj kialakulásának. A mai utcáinkra oly jellemző képes falragaszok igazán csak a XVIII-ik század utolsó negyedében lettek általánossá hazánkban, de szórványosan már jóval előbb megjelentek a metszetekkel díszített hirdetések, főleg artisták, illúzionisták fellépéseiről s más cirkuszszerű produkciókról, s ezek közül néhányat SZÁNTÓ is bemutat könyvében. A századforduló idején már általánossá vált a mai értelemben vett képes plakát, ezekből is láthatunk néhányat.

Számos szöveges plakát — elsősorban színlap — kerül közlésre. Ezek főleg az egy nyomtatványon belül alkalmazott változatos betűtípusok bemutatásával tanulságosak a nyomdászatunk története iránt érdeklődők számára.

A közölt aprónyomtatványok nagy része, az összes divatlap, a század végi grafikai plakátok, a címkék és reklámlapok többsége könyomással készült, azaz litográfia. E különleges sokszorosítási eljárás hazai történetének elég csekély az irodalma, pedig a litográfia önálló iparágának számított. Olyannyira, hogy a könyvomókat, többszöri kérelmük ellenére sem vették be a nyomdászok szakegyletbe, különálló szakszervezetet voltak kénytelenek létrehozni, s a két szervezet csak a felszabadulás után egyesült. Bár felkeltén ez a kiadvány néhány kutatónk figyelmét a magyar litográfia története iránt.

LUKÁCSY Sándor előszava nyomtatékosan hangsúlyozza a közölt dokumentumok korfestő erejét, de talán érdemes lett volna

egy olyan kiadványban, mely a magyar nyomdászat 500-ik évfordulójára jelent meg, nyomdászattörténeti jelentőségüket is méltatni. Szívesen láttuk volna a bemutatott nyomtatványok lelőhelyének közlését is.

INDALI GYÖRGY

Imprimeurs et libraires parisiens du XVIe siècle. Ouvrage publié d'après les manuscrits de Philippe Renouard par le Service des Travaux historiques de la Ville de Paris avec le concours de la Bibliothèque Nationale. Tome premier: Abada-Avril. Tome deuxième: Baaleu-Banville. Paris 1964, 1969. I: LXXI, 377 l. 48 tábla; II: LV, 527 l., 40 tábla. (Histoire générale de Paris. Collection de documents. Publiée sous les auspices de l'Éditité parisienne.)

A párizsi XVI. századi nyomdákat és nyomdászokat tárgyaló kiadvány a második kötetben a B-betű kezdetéig jutott. Philipp RENOARD bár harmincöt éven keresztül nagy odaadással dolgozott a hatalmas művön, 1934-ben bekövetkezett haláláig sem készült el teljesen. Felesége és gyermekei a mintegy 20 000 művet leíró jegyzeteit átadták a Bibliothèque Nationale-nak, hogy a kutatók számára hozzáférhetővé tegyék, és a kiadásra lehetőség nyíljon. Egy szervezett munkaközösség éveken át dolgozott azon, hogy a kéziratot a korszerű igényeknek megfelelően kiegészítse és kibővítsé, és Párizs város történeti bizottsága (Service des Travaux historique de la Ville de Paris) vállalta a kiadás gondját.

A szerző dédapja nyomdász, könyvkiadó és kereskedő volt. Philippe RENOARD talán tőle örökölt valami szenvedélyes szeretetet a könyvek iránt. Ő is Firmin-Didot cím alatt az Institut nyomdászaként dolgozott. Emellett egész munkásságát a párizsi kiadású könyvek bibliográfiájának szentelte. Publikációi is mind ennek szolgálatában jelentek meg 1894 és 1934 között. A hatalmas mű bevezetésében Pierre MAROT az École nationale des chartes igazgatója, akadémikus, írt a szerzőről. Ugyanott megtaláljuk Ph. RENOARD műveinek bibliográfiáját is.

A kiadvány mindazokra a személyekre kiterjed, akik a XVI. században Párizsban nyomtatással, könyvkiadással, metszetkészítéssel, betűmetszéssel és öntéssel, korrigálással, könyvkötéssel és aranyozással foglalkoztak. A hangsúly természetesen a nyomdászokon és kiadókon van. Minden címző alatt megtaláljuk a tárgyaló személy élettrajzát, a nyomdászoknál nyomdai

készletük leírását, a levéltári dokumentumok regesztáit és tömör bibliográfiát. Ezek után következnek a nyomdász vagy kiadó nyomtatványainak időrendben felsorolt részletes leírása.

Párizsban ebben az időben egy könyv legtöbbszor egy nyomdász és több kiadó közös műve volt. Leírása mindig annál a névvel található, amelyik a betűrendben előbb következik.

Az első kötetben a szerkesztők a könyvek leírásának kétféle típusát alkalmazták: egy részletezőt az 1540-ig megjelent kiadványoknál és egy egyszerűsített leírást a későbbi nyomtatványoknál. A második kötetben ezt a megkülönböztetést feladták. Egy-egy bibliográfiai tétel leírása a következőkből áll: rövidített cím, impresszum, kolláció és lapszám, nyomdai kiállítás (használt betűtípusok, élőfej, őrszók, díszbetűk, nyomdászjelvény, könyvdíszek). Új bekezdésben következik a részletesebb ismertetés: a szó szerinti cím, járulékos részek, főcímek, kolofon és megjegyzések a könyvről. Két további bekezdésben található a bibliográfiai hivatkozások és a példányok felsorolása.

Az első kötet, amely az A-betűvel kezdődő neveket tartalmazza, 687 kiadványt ismertet. A második kötet csupán a *Banville* címszóiig és a B-betűn belül az 1148 tételig jut. E kötetnek több mint felét ugyanis Josse BADE (Jodocus BADIUS Ascensius) 1503-tól 1535-ig terjedő hatalmas munkásságának ismertetése tölti ki, amely 771 bibliográfiai tételt ölel fel. További 338 szám Robert BALLARD kiadó és nyomdász 1551-től 1588-ig megjelent kiadványait ismerteti. Így a többi személyre, kiadóra e kötetben mindössze 39 tétel marad. Mind J. BADE, mind R. BALLARD működéséről és kiadványairól korábban kitűnő monográfiák jelentek meg. BADERól maga Philippe RENOARD írt háromkötetes munkát 1908-ban. Ennek anyagát e második kötet részben tömöríti, részben számos új megjegyzéssel, közöttük 74 eddig még le nem írt nyomtatvány leírásával kiegészíti. Az adalékok nagyrészt RENOARD „betanított” példányának kéziratosa bejegyzéseiből származnak.

Személynevekre és helynevekre egyaránt kiterjedő, gondos index és szép kiállítású szemléltető táblák csaknem a tökéletességig növelik mindkét kötet használhatóságát.

A második kötetet bezáró *Banville* címszóból, amint a fentiekből már sejtettük, nem lehet következtetni az egész sorozat terjedelmére. Az előszóból sem tűnik ki, hány kötetre tervezik a kiadványt. Csak annyit tudunk meg, hogy Ph. RENOARD mintegy 20 000 művet írt le, amely talán

10% kiegészítéssel fog növekedni. Ezek alapján úgy gondoljuk, hogy az egész sorozat kb. húsz kötetből fog állani. Így remélhető, hogy a hatalmas vállalkozás belátható időn belül befejeződik. Az alapvető anyaggyűjtés és a kiegészítések jó része ugyanis már rendelkezésre áll. Minden kötettel egyre ismertebbé válik majd az európai kultúra Róma mellett legnagyobb múltú szellemi központjának, Párizsnak egy egész évszázadra szóló könyvkibocsátó tevékenysége. E kitinő kiadvány ugyanakkor nélkülözhetetlen munkaeszköze mindazoknak, akik a XVI. század könyveivel foglalkoznak.

HERVAY FERENC

Katalog der Handschriften der Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg. Bd. VII. Die Codices in scrinio 1—110. Beschrieben von Tilo Brandis. Hamburg 1972, Dr. Ernst Hauswedell u. Co. 229 l. 20 t.

A Deutsche Forschungsgemeinschaft jelentős anyagi és erkölcsi támogatása, amit a Német Szövetségi Köztársaság könyvtáraiban őrzött kéziratok feldolgozására fordít, ismét új katalóguskötetet eredményezett, mégpedig olyan körültekintően megszerkesztett és oly elegánsan kiállított kötetet, mint Brandis katalógusa. A körültekintésre szükség is volt. A hamburgi Állami és Egyetemi Könyvtár scrinium-kéziratai sok tekintetben érdekes, de összetételükben rendkívül heterogén anyagot képeznek. A gyűjtemény ugyanis a könyvtár legfőbb értékeiből: művészet- vagy könyvtörténeti, vagy szövegvizsgálói szempontból jelentős kézirtaiból és nyomtatványokból áll, de ezen kívül olyan kevésbé jelentős darabokból is, amelyet csak az ajándékozó személye miatt helyeztek el a reprezentatív szekrényben, a scriniumban. A különgyűjteményt a XIX. sz. elején kezdték felállítani, azóta többször is átrendezték ugyan, de még így is érdekes tudomány- és izléstörténeti adalékot szolgáltat az anyag áttekintése: milyen darabokat érdemesítették a két század folyamán a scriniumban való elhelyezésre?

A sokrétűség ellenére (korban: IX—XIX. sz., nyelvilag: latin, német, görög, héber, arab, kopt, orosz kéziratok; formai szempontból: díszművek, pár soros töredékek, füzetlen emlékkönyvlapok stb.; tematikailag valamennyi elképzelhető csoport képviselve van, még újkori zeneművek is) a feldolgozó nem tudta magát elszánni, hogy a numerus currens-rendet valami más rendszerező szempont kedvéért

megbontsa. A kötetben így aztán a mintegy 330 darabot felölelő gyűjtemény első 128 jelzetéről találunk leírást. A címben szereplő 1—110 szám annyiban nem felel meg ugyanis a tényleges darabszámnak, amelyben ugyanaz a szám, mellékjelekkel ellátva, többször is szerepel.

A leírások a heterogén anyagnak megfelelően alakulnak, és ebben a rugalmas, a kézirat jelentőségéhez alkalmazkodó feltárási módszerben nevezhetjük Brandis katalógusát mintaszerűnek. Nem egységes provenienciájú állományrészről lévén szó, különös súlyt fektetett a feldolgozó a kézirat eredetének és a „fata libelli” egyes állomásainak felderítésére. Ezen a téren már ismert, kiadott kéziratok esetében is tudott újat nyújtani (Lübecki Jog, scrin. 97). A tartalmi leírásban a fontos, korai kéziratoknál (IX. sz.-i Vergilius- és Ovidius-kézirat, scrin. 52) az eddigi irodalom kritikai értékelésének is ad helyet, kiadatlan szövegrészekre pedig felhívja a figyelmet (középfelnémet lírai emlékek, scrin. 99). Részletezésért, kisebb szövegrészek közléséért újkori kéziratok esetében is sokszor hálás a kutató: egy Philipp von Zesen epigrammát (scrin. 68. Nr. 944) így sikerült egy magyarországi autográf emlékkönyv-bejegyzéssel azonosítani (OSzK Oct. Lat. 132, 122r).

Az anyagban való tájékozódást incipitmutató és összesített név-, hely- és tárgymutató segíti elő. Itt talán az évszám-megadásoknál következetesebb lehetett volna a szerző. Pl. egy latin klasszikus szövegnél sokat számít, hogy a kézirat a X. vagy a XVIII. századból való-e. A leírások áttekinthetőségét még az segíthette volna elő, ha a töredékmappák egyes — sokszor rendkívül értékes — darabjai is kaptak volna címsort, hiszen minden más tekintetben — méltán — egyenértékű és hasonló terjedelmű leírást nyertek, mint a teljes kéziratok.

VÍZKELETY ANDRÁS

Negrini, Gigliola: Il problema della ricerca oggi in Italia. Bibliografia segnaletica e ragionata. — Roma, Consiglio Nazionale delle Ricerche, Laboratorio di studi sulla ricerca e sulla documentazione, 1970. 115 p. Note di bibliografia e di documentazione, vol. XII.

A tudományos kutatás helyzete és problémái főként az utóbbi tíz évben Olaszországban is eléggé foglalkoztatják a szellemi-politikai élet irányítóit és a tudományos, sőt a tágabb közvéleményt is. A téma

időszerűsége már régen kívánt volna egy okos bibliográfiai összeállítást, de a források szétszórtsága, a szempontok sokfélesége eddig visszaretentették az esetleg vállalkozókat. A most elkészült összeállítás előszava is hivatkozik rá, hogy nem kimeríteni akarta a sokrétű tárgyat, inkább csak az alapokat lerakni a későbbi hasonló gyűjtésekhez. A bibliográfia jellege nemzeti, speciális és kurrens. Kettős célt akart elérni, ennek megfelelően szerkezete és módszere is kétféle.

Az *első részben*, mintegy 70 oldalon tematikus, részben annotált folyóirataikkibibliográfiát nyújt, az egyes témákon belül betűrendben. Szakbeszűtése két főrésze bomlik: — Az *A) rész* a kutatás szervezetével foglalkozik (általános helyzet; részproblémák: a kutatás és az egyetem, az ipar, a kutatás szervei és intézményei, végül a kutatás néhány területe — a múlt, a jelen és a jövő —, mint pl. az orvosi, biológiai, mezőgazdasági-talajvédelmi, fizikai, kémiai, műszaki és más tudományok). Máris meg kell jegyeznünk, hogy ez az utolsó rész a legsummasabb, szinte csak vázaltszerű az egyes tudományterületek képe.

A *B) részben* a kutatások gazdaságosságával és politikájával foglalkozó anyag gyűlt egybe, így a kutatás és a technológia fejlődésével, az olasz tudományos kutatások külföldi kapcsolataival, Olaszország szerepével az európai tudományos mezőnyben, a kutatás tervezésével és feltételeivel és végül a legizgatóbb személyi kérdéssel: „a tudományos agyvelők tengeren túlra menekülésével”. Az összes anyag egészen friss, néhány éves és évkönyvekből, szemlékből, folyóiratokból, nemzetközi kiadványokból, kongresszusi jelentésekből, naplópapokból állt egybe.

A *második rész* időrendben ismerteti a tudományos kutatással foglalkozó könyveket. Az első csoportban az 1963 előtti, de innen is csak a legfontosabb könyveket sorolja fel, utána az évenkénti termést adja, az éveken belül szerzői betűrendben. Az annotációk elég bővek, de csak a lényeges tájékoztatásokra szorítkoznak, általában igen sikerültek. Minden könyvcím mellett jobbról található az első rész megfelelő csoportszáma vagy számai, ahova a könyv témája szerint tartozik. Ebben a második részben nem a termés összeállítása adta a feladat nehezét — ezt csak ki kellett gyűjteni a megfelelő bibliográfiai szolgáltatásokból, erre a könyv bevezetője utal is —, hanem a kritikai tájékoztatások és eligazítások.

Am ez akkor is értéke lenne a bibliográfianak, ha a kettős szerkezet helyett csak egy, a tematikus váz fogná össze az egyes

területekre vonatkozó cikk és könyvanyagot. A kronologikus sorrend sem túl érdekes és lényeges ebben az esetben, hiszen az egész bibliográfiában túlnyomóan csak az utolsó évtized könyvei szerepelnek.

HODINKA LÁSZLÓ

Klemp, Egon: Kartographische Bestandsverzeichnisse der Deutschen Staatsbibliothek — Grossmasstäbliche Karten vom Gebiet der DDR (1599—1945). Bearbeitet von Wolfram KLAUS. Berlin, 1972. 139 S. (Rotaprint)

A jelenleg kiadásra került kötet egy több kötetesnek tervezett sorozat első tagja, s ezért csakis az NDK területére vonatkozó térképeket tartalmazza. A főigazgató ígéri azonban, hogy rövidesen sor kerül a könyvtár birtokában levő külföldi térképek kiadására is.

Szinte magyarázatra sem szorul, annyira természetes, hogy az első kötetben az NDK saját államterületére (és csakis arra) vonatkozó térképek katalógusát tették közzé. *E. Klemp* azonban hangsúlyozza: ezt az elhatározást főként az indokolta, hogy a háború alatt olyan rengeteg térkép pusztult el (főleg vidéken), hogy ma nagy területeken csak ezeknek a régi térképeknek segítségével tudják nyomon követni az egykori állapotot. Ha ezt tudjuk, akkor rögtön megértjük azt is, miért tengenek túl a katalógusban a városok, körzetek és kerületek 19. századi kataszteri jellegű térképei, feltüntetvén mellettük a készítés és a sokszorosított kiadás vagy többnyire a további kiadások évét.

Ezek a térképek nagyjából sorozatokba tartoznak és egy-egy sorozaton belül azonos méretarányúak. Mégpedig a volt porosz tartományi térképek 1 : 100 000, 1 : 200 000 és 1 : 300 000, a városok és körzeteik, valamint a kerületek pedig 1 : 12 000, 1 : 25 000, illetve 1 : 50 000 méretarányban készültek. Ez az egyöntetűség felmenti a szerkesztőt attól, hogy minden egyes térképnél feltüntesse a méretarányt. Ezt csoportonként csak egyszer adják meg. Ehhez hasonlóan a katalógusban több más egyszerűsítés is található, de sohasem a közérthetőség rovására.

Azzal, hogy a kéziratos térkép elkészülési éve mellett a katalógus feltünteti a kiadások évszámát is, lehetővé válik, hogy megállapítsuk: a háború előtti, nagy kiterjedésű és tereptárgyakban nagyon gazdag Németországnak nem volt módja az egyszer elkészített térképszelvényeknek újbóli felvételére. Nem csak 1880 vagy

1850 körüli, de még az 1825—1827. évi felvételek alapján készült térképeket is kétszer-háromszor utánnymólták; legutoljára 1910-ben, sőt 1932-ben, feltehetően helyszíni helyesbítésekkel.

Számunkra kissé meglepő, hogy a katalógusban a térképszerkesztők, -másolók, -rajzolók és -kiadók csak a családnevükkel szerepelnek. Ám a kötet végén, a szerzők, szerkesztők stb. névjegyzékében a személynevet is feltüntették; ha másként nem, kezdőbetűikkel. Nyilvánvalóan az volt a szerkesztők célja, hogy ezen a kis helyen minél több térkép adatát helyezhessék el. Sikerült is összezsúfolniok vagy 6000—7000 adatot. A számozás ugyanis egyes lapok esetében egyesével, csoportok esetén pedig csoportonkénti sorszámozással halad előre, de egy-egy csoporton belül néha 10, máskor 300—400 alátörés is akad. Az alátört szá-

mokban sok a háború okozta hiány; az utolsó sorszám ezért nem mérvadó.

Végül hadd említsem meg E. KLEMP zárszavait, melyekben reményét fejezi ki arra, hogy e példa az NSzK-ban is kövételre talál, s így remélhető, hogy idővel mindkét német állam könyvtáraiban, levéltáraiban és múzeumaiban tárolt régi, kéziratot térképről szóló katalógusokat a kutatók szabadon forgathatják. E reménynek teljesülése minden (főleg európai) államot fölöttébb érdekel, mert bizonyos, hogy a német térképtárakban sok olyan — kutatóink előtt még ismeretlen — régi térkép lappang, amely Magyarországot is egészben vagy részben tartalmazza, tehát elősegítheti szakembereink további munkásságát.

BENDEFY LÁSZLÓ

HELYREIGAZÍTÁS

Folyóiratunk 1973. 2. sz. 225. lapján sajnálatos módon lemaradt Holl Béla cikkének alcíme, így nem derülhetett ki belőle a kiállítás színhelye. A helyes szöveg: „A kétszáz éves váci nyomdászat (Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban. 1972. november.)”

A szerkesztő

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója

Műszaki szerkesztő: Sós Attila

A kézirat nyomdába érkezett: 1973. X. 29. — Terjedelem: 14,35 (A/5) iv
74.75607 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

AZ AKADÉMIAI KIADÓ

könyvészeti és bibliográfiai
újdonságai

RÉGI MAGYARORSZÁGI NYOMTATVÁNYOK. 1473-1600

(Bp. 1971.)

Szerkesztették: Borsa Gedeon, Hervay Ferenc, Holl Béla,
Käfer István és Kelecsényi Ákos

Készült az MTA Könyvtörténeti Munkabizottságának
irányítása alatt

928 l.

630,— Ft.

A NÉPI ÍRÓK BIBLIOGRÁFIÁJA

Művek, irodalom, mozgalom (1920-1960)

(Bp. 1972.)

Szerkesztette: Varga Rózsa és Patyi Sándor

A kötet munkatársa Tódor Ildikó

Készült az MTA Irodalomtudományi Intézetében

940 l.

175,— Ft.

A MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNET BIBLIOGRÁFIÁJA 1772-IG

(Bp. 1972.)

Szerkesztették: Stoll Béla—Varga Imre—V. Kovács Sándor

Készült az MTA Irodalomtudományi Intézetében

638 l.

124,— Ft.

TARTALOM

500 ÉVES A MAGYAR KÖNYVNYOMTATÁS

<i>Mátrai László</i> bevezetője	247
<i>Borsa Gedeon</i> : A XVI. századi magyarországi könyvnyomtatás részmerlege (<i>Hervay Ferenc</i> és <i>Csapodi Csaba</i> hozzászólásával)	249
<i>Botta István</i> : A reformáció és a nyomdászat Magyarországon (<i>Benda Kálmán</i> és <i>Székely György</i> hozzászólásával)	270
<i>Varjas Béla</i> : Heltai Gáspár, a könyvkiadó (<i>Gyenis Vilmos</i> hozzászólásával)	290
<i>Tarnóc Márton</i> : A magyar könyv a XVII. sz. elején (<i>Benda Kálmán</i> , <i>Székely György</i> és <i>Gyenis Vilmos</i> hozzászólásával)	315
<i>V. Kovács Sándor</i> : Az első magyar nyomdatörténet ismeretlen kézírata	332

KÖZLEMÉNYEK

<i>Szelestei N. László</i> : A Hess-féle <i>Chronica</i> legrégebbi kéziratosa másolata (1481)	349
<i>Csapodiné Gárdonyi Klára</i> : A Barberini-gyűjtemény néhány kódexéről	351
<i>Dán Róbert</i> : Sylvester Újszövetségének nyomdai és filológiai hátteréhez	355
<i>Kovács József László</i> : Farkas Imre sopronkeresztúri és csepregi nyomdája (1608—1643)	359
<i>Ritók Zsigmondné</i> : Debreceni Ember Pál egyháztörténetének kéziratái II. (bef. rész)	364

FORRÁSSZÖVEGEK

<i>Holl Béla</i> : A pozsonyi nyomdászat történetéhez a XVII. sz. első feléről	377
<i>Kókay György</i> : Tállyai Dániel és az első szlovák újság megindítása	386
<i>Prokopp Gyula</i> : Ipolyi Arnold népirat-gyűjtése	387

FIGYELŐ

<i>V. Kovács Sándor</i> : Az 500 éves magyar nyomdászat ünneplése (Kőszeg—Sárvár, 1973. május 3—5.)	390
<i>Haiman György</i> : A típus- és tipográfia kutatásáról	391
<i>Borsa Gedeon</i> : A „ <i>Chronica Hungarorum</i> ” új hasonmás kiadása	393
<i>Buzinkay Géza</i> : XV—XVIII. századi ritkaságok a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtárban	395
<i>Sulyok János</i> : Reneszánsz-kiállítás Székesfehérvárott	397
<i>Hegyi György</i> : Boethius-idézet Árpád-kori oklevélben	398

SZEMLE

A Társadalmi Szemle repertórium. 1957—1971 (<i>B. Juhász Erzsébet</i>)	399
A Debreceni Ref. Kollégium Nagykönyvtárának katalógusa (<i>Vida Mária</i>)	399
Ex libris bibliográfia (<i>Szij Rezső</i>)	400
Sarkadi Imre bibliográfia (<i>Harsányi Zoltán</i>)	401
Héthy Zoltán: Helyismereti tevékenység a könyvtárakban (<i>Tóth István Sándor</i>) ..	402
Anno 1800 (<i>Indali György</i>)	403
Imprimeurs et libraires parisiens du XVI ^e siècle (<i>Hervay Ferenc</i>)	404
Katalog der Handschriften der Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg (<i>Vízkelety András</i>)	405
Negrini, G.: Il problema della ricerca oggi in Italia (<i>Hodinka László</i>)	405
Klemp, E.: Kartographische Bestandsverzeichnisse der Deutschen Staatsbibliothek (DDR) (<i>Bendefy László</i>)	406

*

MELLÉKLET

Az 1973-as évfolyam tartalom- és névmutatója (*B. Juhász Erzsébet*) XXV p.

TABLE DES MATIÈRES

ÉTUDES

<i>Mátrai, L.</i> : Introduction	247
<i>Borsa, G.</i> : Un bilan préliminaire de l'imprimerie hongroise du XVI ^e siècle (avec les interventions de <i>F. Hervay</i> et <i>Cs. Csapodi</i>)	249
<i>Botta, I.</i> : La Réforme et l'imprimerie en Hongrie (avec l'les interventions de <i>K. Benda</i> et <i>Gy. Székely</i>)	270
<i>Varjas, B.</i> : Gáspár Heltai, éditeur et imprimeur (avec l'intervention de <i>V. Gyenis</i>) ..	290
<i>Tarnóc, M.</i> : Le livre hongrois au début du XVII ^e siècle (avec les interventions de <i>K. Benda, Gy. Székely</i> et <i>V. Gyenis</i>)	315
<i>V.-Kovács, S.</i> : La première histoire de l'imprimerie hongroise dans un manuscrit inconnu	332

CONTRIBUTIONS

<i>Szelestei, N. L.</i> : La plus ancienne copie manuscrite de la <i>Chronica</i> de Hess	349
<i>Mme Csapodi, K.</i> : Quelques manuscrits du fonds Barberini	351
<i>Dán, R.</i> : Contributions typographiques et philologiques à l'étude du <i>Nouveau Testament</i> de Sylvester	355
<i>Kovács, J.-L.</i> : Les imprimeries d'Imre Farkas a Sopronkeresztúr et a Csepreg	359
<i>Mme Ritoók, Zs.</i> : Les manuscrits d'histoire ecclésiastique de Pál Debreceni-Ember. (II.)	364

SOURCES

<i>Holl, B.</i> : Nouvelles sources de l'histoire de l'imprimerie de Pozsony a la première moitié du XVII ^e siècle	377
<i>Kókay, Gy.</i> : Dániel Tállyai et la fondation du premier journal slovaque	386
<i>Prokopp, Gy.</i> : La collection d'Arnold Ipolyi des imprimés vendus dans les foires ..	387

CHRONIQUE

<i>V.-Kovács, S.</i> : Le 500 ^e anniversaire de l'imprimerie hongroise (Kőszeg—Sárvár, 1973)	390
<i>Haiman, Gy.</i> : De la recherche des caractères et de la typographie	391
<i>Borsa, G.</i> : La nouvelle édition fac-similée de la <i>Chronica Hungarorum</i>	393
<i>Buzinkay, G.</i> : Les rariora des XV ^e —XVIII ^e siècles de la Bibliothèque Semmelweis d'Histoire Médicale	395
<i>Sulyok, J.</i> : Un exposition du livre renaissance	397
<i>Hegyi, Gy.</i> : Une citation de Boece dans un diplôme d'époque arpadienne	398

REVUE

A Társadalmi Szemle repertórium, 1957—1971. (<i>E. B.-Juhász</i>)	399
A debreceni református kollégium Nagykönyvtárának katalógusa (<i>M. Vida</i>)	399
Ex libris bibliográfia (<i>R. Szíj</i>)	400
.....	401
Héthy, Z.: Helyismereti tevékenység a könyvtárakban (<i>I. S. Tóth</i>)	402
Anno 1800. (<i>Gy. Indali</i>)	403
Imprimeurs et libraires parisiens du XVI ^e siècle (<i>F. Hervay</i>)	404
Katalog der Handschriften der Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg (<i>A. Vízkelety</i>)	405
<i>Negrini, G.</i> : Il problema della ricerca oggi in Italia (<i>L. Hodinka</i>)	405
<i>Klomp, E.</i> : Kartographische Bestandsverzeichnisse der Deutschen Staatsbibliothek (DDR) (<i>L. Bendefy</i>)	406